

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 99-1918)

Originalt emne

Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Almindelige
Statsforanstaltninger*

*Foranstaltninger i Anledning af Krigen og Dyrtiden/Kommunale Foranstaltninger i
Henhold til Dyrtidslovene*

Hjælpekassen

Hjælpekassen/Hjælpekassen i Almindelighed

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 18. april 1918](#)
- 2) [Byrådsmødet den 16. maj 1918](#)
- 3) [Byrådsmødet den 7. august 1918](#)
- 4) [Byrådsmødet den 29. august 1918](#)
- 5) [Byrådsmødet den 17. oktober 1918](#)
- 6) [Byrådsmødet den 24. oktober 1918](#)
- 7) [Byrådsmødet den 31. oktober 1918](#)
- 8) [Byrådsmødet den 7. november 1918](#)
- 9) [Byrådsmødet den 12. december 1918](#)
- 10) [Byrådsmødet den 30. januar 1919](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 18. april 1918 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Fra Dyrtidsudvalget forelaa følgende Indstilling af 17. April 1918 angaaende Dyrtidsforanstaltninger for April Kvartal 1918:

"I Henhold til Lov Nr. 165 af 20. Marts d. A. om kommunale Dyrtidsforanstaltninger indstiller Dyrtidsudvalget, at de, samme Dyrtidsforanstaltninger, som i Henhold til Dyrtidslovene af 28. December 1916 og 21. December 1917 har været iværksatte for Januar Kvartal d. A., for saa vidt disse Foranstaltninger gaar ud paa Udlevering af Dyrtidsmærker ifølge Loven af 1916 §§ 1 og 2, bringes til Udførelse i indeværende Kvartal, altsaa for Tiden til 30. Juni d. A. Udlevering af Dyrtidsmærker i Henhold til § 1 vil da, naar Byraadet vedtager denne Indstilling, finde Sted indenfor de samme Indtægtsgrenser (1700 og 2200 Kr.), disse dog fastsatte efter indeværende Aars Skatteindtægt; Udlevering af Dyrtidsmærker efter § 2 som hidtil til alle Kommunens Beboere.

De med disse Foranstaltninger i indeværende Kvartal forbundne Omkostninger ere anslaaede til at beløbe sig til: i Henhold til § 1 ca. 230000 Kr., i Henhold til § 2 ca. 390000 Kr., ialt ca. 620000 Kr."

Formanden forelagde Indstillingen.

Møller kunde tiltræde Forslaget, da det kun drejede sig om 3 Maaneder, men havde ikke skiftet Mening angaaende Anvendelsen af § 2 og vilde derfor fremhæve, at hans Tilslutning nu ikke dannede noget Præcedens for hans fremtidige Holdning overfor Iværksættelse af Dyrtidsforanstaltninger.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 16. maj 1918 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Meddelelse fra Skatteinspektøren om Udleveringen af Dyrtidsmærker for Januar Kvartal 1918.

Toges til Efterretning.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Indstilling fra Dyrtidsudvalget om Bevilling af Dyrtidshjælp for Maanederne Juli og August 1918 i Henhold til § o i Dyrtidsloven af 13. Juli 1918, saalydende:

"Paa et i Dag afholdt Møde har Dyrtidsudvalget enstemmig vedtaget at indstille til Byraadet, at der for Maanederne Juli og August udbetales Dyrtidshjælp i Form af Dyrtidsmærker til Indkøb af Rugbrød, Mælk og Smør efter følgende Regler:

1. Til Familier, hvor Familieforsørgeren for 1917-1918 er ansat til Skat til Staten af en Indtægt af ikke over 2500 Kr., udstedes Dyrtidsmærker for 3 Kr. for hver Person i Familien undtagen Børn over 18 Aar.
2. Til Familier, hvor Familieforsørgerens forannævnte Indtægt ikke har Været over 2200 Kr., yderligere Dyrtidsmærker for 1 Kr. for hvert hjemmевærende Barn, der ikke er over 18 Aar.
3. Til Enker eller enligstillede Damer, hvis Indtægt ikke har været over 1000 Kr, samt til Alderdomsunderstøttede udenfor De gamles Hjem" udstedes Dyrtidsmærker for 4 Kr.
4. Fattigunderstøttede kan ikke komme i Betragtning her.
5. Dyrtidsmærker udstedes kun til Personer, der bevislig i de sidste 3 Maaneder har haft fast Bopæl i Kommunen.

Udgiften efter foranstaaende Forslag, der kan anslaaes til 160000 Kr., vil være at udrede efter Reglerne i § 3 i Dyrtidsloven af 13. f. M."

Møller forelagde Indstillingen og gjorde Rede for de Punkter, paa hvilke den foreliggende Indstilling afveg fra den tidligere Ordning. Det var taget i Betragtning, at man i de to Sommermaaneder kunde regne med, at Trangen var mindre, bl. a. maatte der jo regnes med Indtægt fra Kolonihaver o. s. v., og desuden maatte der tages Hensyn til Kommunens økonomiske Stilling, der jo ikke var gunstig. Ved at forlange 3 Maaneders fast Ophold her i Kommunen for Ydelse af Dyrtidshjælp haabede man at lægge en Dæmper paa den altfor rigelige Tilflytning af trængende til Byen.

Marthin Pedersen vilde have anset det for ønskeligt, om man kunde have gaaet noget

videre end foreslaaet, men kunde dog paa sin Gruppes Vegne anbefale Indstillingen, som var enstemmig fra Udvalget. Den ny Dyrtdslov forudsatte egentlig ikke Anvendelse af Dyrtdsmærker, men som Forholdene var, maatte der rækkes en hjælpende Haand til de mest trængende. Dette var Grunden til, at man nu stillede det foreliggende Forslag, og at man sandsynligvis ogsaa efter 1. September, naar Statsreguleringen begyndte, maatte udstede Dyrtdsmærker under en eller anden Form.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 29. august 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Skrivelse af 14. Aug. 1918 fra Indenrigsministeriet angaaende Spørgsmaalet om Udredelse af Udgifterne til Fremskaffelse af Suppleringsmælk.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 17. oktober 1918 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Indstilling fra Dyrtdsudvalget i Anledning af et Andragende fra Arbejdernes Fællesorganisation med Hensyn til Udstedelse af Dyrtdsmærker for Tiden fra 1. Septbr. d. A. til 31. Marts 1919.

Mikael Johansen forlangte paa 5 Medlemmers Vegne Sagen udsat i Henhold til Forretningsordenen.

Sagen udsattes.

Uddrag fra byrådsmødet den 24. oktober 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Indstilling angaaende Dyrtdsforanstaltninger for Tidsrummet indtil 31. Marts n. A.

Formanden forelagde Sagen og mindede om, at Aarhus Byraad i den forløbne Tid siden Krigens Udbrud havde iværksat forskellige Foranstaltninger til Lindring af Dyrtdens Tryk, deriblandt ogsaa Uddeling af Dyrtdsmærker til Lettelse for den mindre bemidlede Del af Befolkningen. For Tiden indtil 1. Juni i Aar havde det for Indtægter indtil 1700 Kr. udgjort 2 Kr. maanedlig pr. Familiemedlem, heri medregnet hjemmeværende Børn under 18 Aar, og for Indtægter fra 1700-2200 Kr. 2 Kr. til hvert hjemmeværende Barn, men ikke til Forældrene. Ogsaa for Juli og August Maaned var der udstedt Dyrtdsmærker for de mindre bemidlede. Saa kom den ny Dyrtdslov, og i dens § 1 bestemmes, at der fra Statens Side iværksættes Dyrtdsforanstaltninger med Nedsættelse af Prisen paa Brød, Smør, Flæsk og Gryn. I § 2 bestemmes, at der til Nedsættelse af Prisen paa Brændsel, Gas og Belysning stilles til Raadighed et Beløb af 10 Kr. pr. Indbygger. Efter § 3 kan Kommunalbestyrelsen yderligere iværksætte Foranstaltninger til Støtte for de mest trængende af Beboerne for et Beløb af indtil 9 Kr. pr. Indbygger i Kommunen, og heraf godtgør Staten 2/s. Endelig kan der i Kommuner, hvor mange er vanskeligt stillede, træffes yderligere Foranstaltninger udover dette Maksimumsbeløb efter Lovens § 4, og heraf godtgør Staten V". Naar Staten altsaa nu greb ind og iværksatte en Prisregulering, var det selvfølgelig Meningen, at Kommunerne derved skulde aflastes. Nu forelaa her et Forslag fra d'Hrr. Marthin Petersen og Søren Petersen om, at der i temmelig udstrakt Omfang skal iværksættes kommunale Dyrtdsforanstaltninger af samme Art som tidligere Dette Forslag var ikke det samme som det, der forelaa ved sidste Møde, idet Forslaget ved Forhandlinger i Udvalget var blevet modereret noget. Forslaget lød saaledes:

"Byraadet vedtager i Henhold til Dyrtdslovens § 4 at udstede Dyrtdsmærker for Tiden fra 1. September d. A. til 31. Marts 1919 efter følgende Regler:

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren for Aaret 1918-19 svarer Skat til Kommunen af 1000 Kr. eller derunder, udstedes Dyrtdsmærker å 4 Kr pr. Maaned for Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 18 Aar.

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren for Aaret 1918-19 svarer Skat til Kommunen af 1100 Kr. til 1500 Kr., udstedes Dyrtdsmærker å 2 Kr pr. Maaned for Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 18 Aar.

Til enligstillede Mænd og Kvinder, som svarer Skat til Kommunen af 400 Kr. eller derunder, udstedes Dyrtidsmærker 4 Kr. pr. Maaned.

De Husstande og enligstillede Personer, som har en Formue paa over 12000 Kr., kan ikke modtage Dyrtidsmærker, ligesom de Husstande og enligstillede Personer, der ikke forud for 1. September d. A. har boet her i Kommunen i mindst 3 Maaneder, heller ikke kan modtage Dyrtidsmærker.

Fattigunderstøttede kan i Henhold til Dyrtidsloven ikke modtage Dyrtidsmærker."

Desuden forelaa der et Forslag fra Hr. Møller, som lød saaledes:

"I Henhold til Udvalgets Forhandlinger i Dag, hvor jeg lovede at fremkomme med et Forslag i Henhold til Dyrtidslovens § 4, - alt under Forudsætning af, at Indenrigsministeriets Samtykke hertil kan erhverves, tillader jeg mig da at foreslaa, at der uddeles:

Rabatmærker á 4 Kr. pr. Husstand (2 Kr. til Mand og 2 Kr. til Hustru) i de tilbageværende 7 Mdr., som Dyrtidsloven omfatter, fra 1. September til 31. Marts, hvor Familieforsørgeren for indeværende Skatteaar betaler en aarlig Skat af 100 Kr. og nedefter, samt 6 Kr. til hver Husstand, (3 Kr. til Mand og 3 Kr. til Hustru) der betaler en Skat af 50 Kr. og nedefter.

Endvidere 2 Kr. pr. Maaned til enligstilstillede, ældre Kvinder med egen Husførelse, som svarer under 50 Kr. i aarlig Skat.

Husstande med en Formue af 20000 Kr. og derover kan ikke komme i Betragtning.

Efter Skatteinspektørens Beregning vil dette Forslag medføre en Udgift af ca 465000 Kr. for de 7 Mdr., Forslaget omfatter, idet der nemlig er 9200 Familier, der svarer 50 Kr. og nedefter i Skat, og 2800 med en Skatteafgift, der ligger mellem 100 Kr. og 50 Kr.

Naar dette Forslag ikke tager Børnene med, ligger det deri, at der er en Væsensforskel paa at tage den virkelige Indtægt og Skatteindtægten, Det er nemlig saaledes, at en Mand med f. Eks. 1900 Kr. Indtægt, hvor der er mange Børn, kan gaa ned til en Skatteindtægt af 500 Kr., og altsaa faa 6 Kr. i Dyrtidsmærker, og en Mand med 2600 Kr. Indtægt kan gaa ned til en Skatteindtægt af 1100 Kr. Hvis man saa tillige skulde give Rabatmærker til Børnene, vilde det bevirke, at Familier med Børn fik dobbelt Fordel.

Det er en Forudsætning for mit Forslag, at der, saalænge den nuværende Dyrtidslov varer, ikke kan stilles yderligere Forslag i Henhold til Dyrtidslovens § 4. Hvis der f. Eks. altsaa skal en Kokesrationering mere til, og hvis det viser sig nødvendigt at der til enkelte

vanskeligt stillede i Kommunen skal benyttes et Tilskud dertil, saa maa dette Tilskud dækkes af Hjælpekassen paa dens almindelige Betingelser, hvor der kan ventes Refusion af Staten med 1 Trediede], medens Kommunen selv dækker de 2 Trediedele gennem almindelig Skattepaaligning.

Det er ligeledes en Forudsætning, at Udgiften iværksættes ud fra den Betragtning, at Statens Prisregulering paa Varer i Henhold til den sidste Dyrtidslovs § 1 dækker, hvad der her i Aarhus i Tiden indtil 1. Jnli d. A., er ydet efter den tidligere Dyrtidslovs § 2, altsaa 2 Kr. pr. Indbygger.

Saafrømt der ikke skulde opnaaes Enighed om dette Forslag tages samme tilbage, hvorefter Dyrtidsudvalgets Mindretal altsaa selv maa stille Forslag til Byraadet."

Intet af Forslagene havde ligget fremme paa Byraadets Bord i den foreskrevne Tid, og det vilde vel derfor være heldigst, om Forslagene udsattes i 8 Dage; men hvis Medlemmerne kendte dem, var der intet i Vejen for, at Sagerne kunde underkastes en 1. Behandling, hvis ingen gjorde Indsigelse derimod. Taleren havde den Opfattelse, at Kommunen havde ondt ved at bære Udgifterne ved disse Forslag, og han kunde ikke gaa med til det videstgaaende af dem og ogsaa meget nødig til det andet. Det maatte jo ogsaa være Lovens Mening, at Staten nu havde overtaget en saadan Del af Dyrtidsforanstaltningerne, at Kommunerne kunde lettes derved. Men ifølge en Opgørelse fra Skatteinspektøren, hvor der ganske vist var regnet med det oprindelige Forslag, vilde det andrage en Udgift af ca. 1300000 Kr., og Tillægsskatten, hvorved Udgiften skulde dækkes, var beregnet til 14s/100 %. Efter det nu modererede Forslag vilde Udgiften blive godt 1 Mill. Kr., og Tillægsskatten sandsynligvis ca. 12 %. Efter Skatteinspektørens Opgørelse havde Kommunen optaget alt, hvad der kunde tages efter Lovens første 3 Paragraffer, og enhver yderligere Udgift maatte derfor afholdes i Henhold til § 4. Men for at anvende § 4 var Ministeriets Samtykke nødvendigt, og det var altsaa en Forudsætning for Vedtagelsen i Dag.

Marthin Petersen skulde paa egne og

S. Petersens Vegne anbefale det af dem forelagte Forslag, som det vilde være fuldt forsvarligt at gennemføre. Det var muligt, at Borgmesteren havde Ret i, at det fra Lovgivningsmagts Side ved Vedtagelsen af den ny Dyrtidslov havde været Meningen, at Kommunerne skulde lettes derved, og for saa vidt man her i Byen vilde indskrænke sig til at bruge Dyrtidsloven uden at anvende § 4, vilde det ogsaa blive en Lettelse. Men der var næppe nogen i Salen, der i fuldt Alvor vilde mene, at man kunde gaa den kommende Vinter

i Møde uden at tage § 4 i Anvendelse; thi hvis man gjorde det, vilde Stillingen blive den, at de vanskeligst stillede Beboere i denne Vinter vilde faa betydelig mindre Hjælp end sidste Vinter. Naar Forholdene var saaledes, at Dyrtiden fra sidste Vinter ikke blot var til Stede endnu, men endogsaa ret stærk stigende, saa vilde det være i høj Grad uforsvarligt at yde betydelig mindre Hjælp til de vanskeligst stillede i denne Vinter. En saadan Stilling kunde Byraadet næppe indtage, saa meget mere som Dyrtiden fremdeles var stærkt stigende. Hvis man altsaa indrømmede, at Situationen var en saadan, at der tiltrængtes Hjælp, og man saa tillige var klar over, at Hjælpen efter de 3 første Paragraffer fuldtud var taget i Anvendelse, saa var der kun Hjælpen efter § 4 tilbage. Naar denne var indsat i Loven, var det naturligvis med den Tanke, at der fandtes Steder, hvor det var nødvendigt at bruge den, Forslagsstillerne havde anset det for nødvendigt i Aarhus, og derfor var Forslaget fremkommet. Det gik ud paa først og fremmest at komme de fattigste Hjem til gode, og dernæst ogsaa en stor Del af de mindre velstillede, selv om ikke i den Udstrækning, det kunde være ønskeligt. Men der var naturligvis 2 Sider ved et saadant Forslag; den ene var, at man gerne vilde yde Hjælp i saa stor Udstrækning som muligt, den anden Side var den økonomiske, hvor man skulde se paa, hvorfra Pengene skulde komme, og hvor langt man kunde gaa i den Retning Her maatte man jo se nogenlunde nøgtern paa Stillingen, og det var Grunden til, at Forslaget var blevet ændret siden sidste Møde. Som Forslaget nu forelaa, vilde det i hvert Fald i Øjeblikket være forsvarligt for de Folk, der skulde nyde godt af det, og paa den anden Side vilde det ogsaa være forsvarligt at afholde Beløbet af Tillægsskatten, der ydedes af Indtægter paa 6000 Kr. og derover. Naar Borgmesteren havde udtalt, at Tillægsskatten efter dette Forslag vilde stige til ca. 12 %, var det ikke fuldstændig rigtigt, for ved Udregningen var medtaget en Kokesrationering til mindst 200000 Kr., men denne kunde muligvis slet ikke fremmes efter denne Paragraf og i saa Fald ikke henregnes under Begrebet "Dyrtidsforanstaltninger". Man maatte derfor foreløbig holde denne Udgift udenfor, og derved vilde Tillægsskatten kun blive 9-10 %. Hvis Byraadet vedtog Forslaget, skulde det jo godkendes af Ministeren og det var jo muligt, at han ikke vilde give det sin Sanktion i fuld Udstrækning, ja maaske ganske afvise det. Det var jo i hvert Fald en Slags Betyggelse imod, at en Kommune kom længere ud, end man fra anden Side ansaa for forsvarligt. Taleren vilde altsaa varmt anbefale Byraadet at vedtage Forslaget i den Skikkelse, det forelaa. Der var fra Forslagsstillerens Side gjort alt muligt for at naa til Enighed i Udvalget, saa man kunde komme med et Fællesforslag til Byraadet, og man havde ogsaa slaaet af paa det oprindelige Forslag af den Grund, men det havde ikke

været muligt at naa til Enighed. Hvad Fabrikant Møllers Forslag angik, saa bød det altfor lidt til, at der kunde være Tale om at tiltræde det; men paa den anden Side maatte det anerkendes, at der var Vilje til Stede til at komme de daarligst stillede til Hjælp, og Taleren var glad over, at man med dette Forslag fra den anden Side havde erkendt, at det i Virkeligheden var nødvendigt at bruge § 4 for i nogen Grad at være sikker paa at have forsvarlige Dyrtdsforanstaltninger.

Møller hævdede, at da den ny Dyrtdslov, blev vedtaget, var det Forudsætningen, at de tidligere kommunale prisregulerende Foranstaltninger nu skulde overtages af Staten, og § 1 i Loven viste ogsaa, at Staten i vid Udstrækning havde gjort dette. Det Spørgsmaal, som først maatte undesøges her, var, om den Betragtning kunde godkendes, at der for Tiden var virkelig Nød til Stede. Marthin Petersen havde talt om de dyre Tider og om Trangen i de forskellige Hjem, men han havde glemt at nævne de ekstra Indtægter, som disse Hjem havde haft. Dyrtdsloven kostede Staten 72 Millioner Kr., og efter Beregninger, der var gjort, vilde den koste Kommunerne ca. 30 Millioner Kr. Smør- og Mælkeloven kostede 55 Millioner Kr. o. s. v. Alle disse Dyrtdsforanstaltninger maatte dog kunne mærkes, og Forholdet var jo ogsaa det, at flere Ting, som f. Eks. Rugbrød, var kommet ned i omtrent samme Pris som før Krigen. Dernæst havde baade Tjenestemænd og Arbejdere haft betydelig større Indtægt i det sidste Aar end tidligere, mindst ca. 50 % Tillæg. Derfor havde man næppe Lov til at sige, at der herskede Nød. Dernæst maatte man spørge om det var forsvarligt at fremsætte et saadant Forslag, naar man saa hen til Kommunens finansielle Stilling. Hvis man undersøgte Forholdet i andre store Byer, vilde man se, at f. Eks. hverken Aalborg, Randers, Horsens eller Odense havde brugt Dyrtdslovens § 4, og Aarhus var ikke vanskeligere stillet end disse Byer, hvoraf i hvert Fald Aalborg og Horsens var udprægede Arbejderbyer, og f. Eks. i Horsens var Socialdemokraterne i Flertal i Byraadet og kunde altsaa gennemføre § 4. Naar man fra socialdemokratisk Side anbefalede saa vidtgaaende Forslag, var det altid en Beroligelse for dem at kunne henvise til Tillægsskatten, ikke just fordi en Del af dem ikke skulde betale Tillægsskat; men det kunde alligevel give Bagslag at beskatte den enkelte alt for haardt. Det første Forslag, der fremkom, var jo egentlig fra Arbejdernes Fællesorganisation, og det forundrede ikke Taleren, at denne Forening vilde indsende et saadant Forslag; men det var mærkeligt at Medlemmer af Byraadet kunde være med til at sanktionere saadaune Forslag paa Møderne; de kendte Kommunens finansielle Stilling, og hvis de paa saadanne Møder vilde oplyse lidt om Kommunens økonomiske Status, vilde det maaske forhindre saa vidtgaaende Forslag. Forslaget

regnede med 50000 Personer i Byen, der var vanskeligt stillede eller dog mindre velstillede. Men deri var jo indbefattet hele Byens Mellemklasse, og Folk med Indtægter fra 2600 Kr. til 3200 Kr. knnde dog næppe siges at være saa vanskeligt stillede, at de ikke kunde klare sig med de nuværende prisregulerende Foranstaltninger. Det første Forslag var budgetteret til 1300000 Kr. og det sidste til godt 1000000 Kr., men det var ikke nogen Væsensforskel, og det vilde ikke gøre nogen videre Forskel i Tillægsskatteprocenten. Hvis man tog de 200000 Kr. til Koks fra, vilde man maaske gaa ned paa 12 %, men dette Beløb stod der jo i Øjeblikket, og man maatte derfor regne med det. Naar Dyrtdismærkerne skulde gælde for Børn indtil 18 Aar, vilde Taleren erindre om, at f. Eks. Pigebørn, som havde haft andet Arbejde og var blevet arbejdsløse, kunde faa en Hjælp af Arbejdsløshedskassen paa indtil 17 Kr. ugentlig, og saa skulde det ikke synes nødvendigt, at der ogsaa gaves Dyrtdismærker. En Familie med f. Eks. 7 Børn og en Indtægt af 2700 Kr. vilde efter Forslaget kunne faa 36 Kr. maanedlig, og det var dog en Hjælp. Taleren kunde ikke kalde det en forsvarlig Administration at gennemføre dette Forslag. Det var jo nok saadan, at de store Skatteydere, især dem paa over 100000 Kr., havde man ingen Medlidenhed med, dem kunde der læsses alt muligt paa; men der var ikke særlig mange af dem, og man kunde let gaa saa vidt, at de ikke blev boende i Aarhus. Hvis Forslaget gennemførtes, vilde disse, naar man tog alle Skatter med, komme op paa ca. 65 %; man kunde jo sige, at en Mand paa 100000 Kr. nok kan leve af 35000 Kr., men man maatte ogsaa regne med hans Risiko, og hans Energi kunde let aftage, naar han skulde aflevere 2/3 af sin Indtægt. I de fleste Byer var man bange for de alt for store Skatteprocenter, fordi de afholdt en hel Del virkelystne Folk fra at nedsætte sig i Byen. Man sammenlignede ofte Aarhus med København, men her haltedede Sammenligningen noget, for i København var man bange for at faa altfor høje Dyrtdisskatter, hvorfor man lod Dyrtdistillæget til Funktionærer og Tjenestemænd gaa paa den almindelige Beskatning. Sidste Aar var man der oppe paa 5,2 %, og det ansaa man for meget, men i Aarhus mente man, at 12-14 % var rimeligt. Hvis man nu vedtog dette Forslag, vilde man i Aarhus komme op paa Dyrtdisforanstaltninger for ialt 4639000 Kr. medens København, som havde lagt sit Dyrtdisbudget, var oppe paa 31 Millioner Kr. Da København var 10 Gange saa stor som Aarhus, var Aarhus altsaa forholdsvis langt højere oppe. Hertil kom, at København fra sidste Aar havde et Overskud paa 6 Vs Million Kr., medens Aarhus sandsynligvis vilde faa et Underskud paa ca. «1»1«2»/* Million Kr. Aarhus finansielle Stilling var ikke saa god som ønskeligt Gælden var ca. 28 Millioner Kr., eller ca 400 Kr. pr. Indbygger, og hvis man tog de

50000 vanskeligt stillede fra, kom man op paa et forholdsvis stort Beløb for dem, der skulde bære Skatterne. Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse havde arbejdet meget for at skaffe Fabriksgrunde frem, da man havde ment, det vilde være af Betydning at faa Folk til Byen, som vilde drive større Industri. Men hvis der skulde administreres som efter dette Forslag, kom der næppe nogen. Det var ogsaa blevet sagt, da der sidste Aar forhandlede med Vejlbj, at man ikke vilde ind under en saadan Administration. Aarhus vilde snart mangle Penge, og det blev naaaske ikke let at laane. København havde nylig laant 10 Millioner Kr., men de kunde kun faas paa 10 Aar, og det vilde sikkert gaa Aarhus paa samme Maade, Taleren havde stillet sit Forslag, der egentlig var et Ændringsforslag til det første, for om muligt at opnaa Enighed i Udvalget; det baadede altid en Kommune bedst, naar dens Bestyrelse var enigt i saa store Spørgsmaal. Men de Herrers Forslag gjorde Indtryk af at være et Agitationsnummer. Talerens Forslag var fuldt forsvarligt, og det tog særlig Sigte paa at hjælpe de vanskeligest stillede. Taleren vilde derfor anbefale at stemme for det, hvis det første skulde blive forkastet. Blev det første vedtaget, var jo Talerens Forslag bortfaldet.

Marthin Pedersen vilde protestere mod, at Møller betegnede Forslaget som et Agitationsforslag, Der var ingen Grund til at bruge et saa kraftigt Udtryk, i Særdeleshed, naar man levede i saa vanskelige og dyre Tider som nu. Der var jo to forskellige Synspunkter, der gjorde sig gældende m. B. t. Spørgsmaalet om, hvorvidt der var Trang til Stede eller ikke. Møller kunde ikke se Trangen, men fra anden Side kunde man se, at den fandtes endogsaa i et saadant Omfang, at dette Forslag ikke paa langt nær kunde afhjælpe den. Det var rigtigt nok, at der var sket Lønstigninger for alle, der havde Arbejde, men denne Stigning var meget forskellig, for Statens Folk omkring 25 %, men for Kommunens Folk i Aarhus langt mindre, i hvert Fald for Arbejderne, som højst havde faaet 12 %. Men denne Lønstigning havde langt fra fulgt Trit med Prisstigningen paa Livsfornødenhederne, som ifølge Statistisk Aarbog var 80-82 %, og hvis man saa paa andre almindelige Fornødenheder som f. Eks. Tøj, Uldtøj, Fodtøj, Træsko o. s. v. kom man langt højere op. Derfor var Folk langt daarligere stillede nu, selv med den højere Løn, og derfor var der ogsaa Trang til Stede, ja mange Steder ligefrem Nød, og det vilde blive endnu værre til Vinteren, hvis Nøden ikke afbødedes noget. Taleren fastholdt, at hvis man ikke gik til at anvende § 4, vilde Folk blive daarligere stillet end sidste Vinter, Statens Dyrtdsforanstaltninger vilde højst andrage et Par Kr. maanedlig for hver Person, og Prisnedsættelse paa Brændsel og Gas fandtes jo ogsaa sidste Vinter, Beløbet efter § 3 var

fuldstændig optaget til Understøttelse af syge og arbejdsløse, samt almindelig Hjelpekassehjælp ligesom sidste Vinter; men i Fjor nøjedes man ikke med at yde 2 Kr. til en Del af Borgerne, og derfor blev man daarligere stillet i Aar ved at holde sig til de første 3 Paragraffer. Dertil kom saa Stigningen paa Varer, og det var ogsaa givet, at jo flere Aar Dyrtiden varede, des haardere føltes den, fordi de Ting, man havde som Forraad, Klæder o. lign., opbrugtes, og der skulde nyt til, og det var saa dyrt, at mange ikke kunde skaffe sig det uden Hjælp. Naar Børnene var medtaget indtil 18 Aars Alderen, var Grunden den, at fra de smaa Hjem var Børnene i Reglen anbragt i Lære, hvor Fortjenesten var meget ringe, fra et Par Kroner til ca. 8 Kr. ugentlig, og for saadanne Lønninger var det ganske umuligt at skaffe blot Føden, endsige saa Klæder og Husly. Møllers Sammenligning mellem Aarhus og andre Byer var af mindre Betydning, for der kunde sikkert lige saa let nævnes Byer, hvor § 4 brugtes eller vilde blive brugt. I København var der mange Beboere med store Kapitaler, tildels indtjent under Krigen, netop paa Bekostning af den Nød og Vanskelighed, der findes i de mange Hjem, og derfor blev Københavns Status bedre end Aarhus, saa meget mere som Aarhus var en udpræget Arbejderby; men af den Grund skulde man næppe undlade at træffe saadanne Foranstaltninger, som man andre Steder ausaa for nødvendige. Baade i Aarhus og andre Steder havde man været med til at vedtage Dyrtidstillæg for Lønninger, der laa langt højere, ja lige til 6000 Kr. og det var kun rimeligt, men saa kunde man heller ikke nægte, at der var Nød og Trang til Stede for de Folk, her var Tale om. Der var altsaa Beviser nok for Forslagets Berettigelse.

N. Joh. Laursen vilde først anholde en Udtalelse af Marthin Pedersen om, at man i København havde saa mange Folk, der havde tjent store Penge, og derfor behøvede Skatteprocenten ikke at blive saa stor. Det var rigtigt nok; men det var da ingen Grund til at København skulde give mindre Dyrtidstillæg end Aarhus, og det var netop det, Møller havde paavist idet København havde budgetteret ca. 50 Mill. Kr., medens Aarhus var oppe over 4 Mill., altsaa forholdsvis «1» «2»/* Gang mere. Grunden til den mindre Hjælp i København var heller ikke, at der ikke fandtes tiængende der, for det havde man nylig i Rigsdagen faaet en haarrejsende Skildring af. Der var ogsaa en anden Side af denne Sag Nu var man ved Konsekvensen af, hvad man fra Socialdemokratiets Side havde været inde paa før, nemlig at alle skulde hjælpes, der maatte ingen Forskel være. Men det var sikkert en Fejl, for det kunde de offentlige Kasser ganske simpelt ikke bære. Det kunde lade sig gøre for en Stat eller Kommune at støtte sine Embeds- og Bestillingsmænd, men at Staten skulde kunne bære et helt Folk var sikkert umuligt. Man skulde have holdt sig til de vanskeligst

stillede, som Venstre altid havde ment. - Der var en Mærkelighed ved den Maade, hvorpaa denne Sag var kommet frem, idet man først havde faaet et videregaaende Forslag, der var vedtaget i en Forsamling i Amaliegade under Redaktion af et Byraadsmedlem; men det var ikke nogen heldig Fremgangsmaade. En Tid efter kom der saa et andet noget modificeret Forslag; det vilde altsaa sige, at da man ikke kunde faa den anden Side af Byraadet med dertil, turde man ikke gennemføre det, man selv havde foreslaaet, uagtet man godt kunde. Saa listede man bort fra det til et mindre vidtgaaende, idet man saa kunde anvise, hvor langt man egentlig gerne vilde gaa. Det var i første Omgang at agere Postbud fra Amaliegade til Byraadet. Paa nævnte Møde blev der sagt, hvad man ønskede; men da man i Byraadet skulde til at indfri Vekselen, klarede man sig med at foreslaa noget mindre, idet man sagde, at saa langt kunde man muligvis gaa, naar man skulde tage Hensyn til Byens finansielle Forhold. Men det var netop der, de Herrer skulde have begyndt, det havde været langt klogere. Marthin Pedersen mente, at der var en Garanti ved, at man skulde have Ministerens Saktion; thi han vilde næppe give Lov til, at man gik længere, end det var økonomisk forsvarligt. Men det var vist det bedste, at Byraadet selv skønnede derover. Hvad Byens Gæld angik, som Møller havde omtalt, saa fik man jo hvert Aar en Opgørelse over Byens Status, og det var en nydelig Aktivside, den viste. Gælden var noget mere solid. Aktiverne var reelle nok; de havde kostet Beløbene og var nødvendige for Byens Administration; men det var ikke paa dem, man kunde laane og blive betroet Penge, det var paa Borgernes Vindskibelighed og paa Byens Jordegods. - I Redegørelsen fra Kommunebogholderen var der nævnt, at der fandtes ca. 900 i Byen, der svarede over 6000 Kr. i Skat Det kunde interessere Taleren at faa en Opgørelse over, hvor mange, der egentlig betalte Skat i Aarhus, ikke just efter Skatelisten, men hvor mange, der betalte en Skat, som var større end de Penge, de hentede direkte fra offentlige Kontorer. Det vilde vist give et overraskende Resultat. Taleren vilde til Slut anbefale Forslagsstillerne at forlade det saakaldte moderate Forslag og slutte sig til Møllers Forslag; der var jo sket Forandring een Gang, og det kunde maaske ske igen.

Brammer antog, at naar Dyrtdsloven var forandret saaledes, at § 2 i dens forrige Skikkelse ikke fandtes mere, skyldtes det til Dels de uheldige Virkninger, som Paragraffen havde haft, bl. a. i Aarhus, hvor der var gjort megen Skade med den, idet et atort Antal af de bedre stillede, der skulde bære Skatten, udvandrede fra Byen. Man havde vist ogsaa indenfor Socialdemokratiet erkendt dette, og Taleren hevde derfor ventet, at man i Aar vilde tage Hensyn dertil. Nu havde Staten overtaget Prisreguleringen, men det syntes, som om man

fra socialdemokratisk Side mente, at det alligevel var nødvendigt at udskrive det samme Beløb som tidligere til Trods for Statens Foranstaltninger. Det vilde sikkert have meget uheldige Virkninger at gaa dertil, og det burde man betænke sig paa. Der havde jo fundet en betydelig Lønstigning Sted, og selv om de fleste Mennesker jo følte Dyrtidens Tryk, fik man dog ikke Indtryk af nogen egentlig Nødstilstand. En saadan kunde selvfølgelig komme, og hvis det skulde ske, maatte man muligvis til at anvende § 4; men endnu syntes der i hvert Fald ikke at være en saadan Nød, at det var nødvendigt at lade en eventuel Vedtagelse have tilbagevirkende Kraft til

1. September; det burde i hvert Fald saa være fra 1. November. I Fjor havde Taleren gennem Købmænd o. 1. hørt flere Eksempler paa, at Folk var misfornøjede over, at de kun kunde købe Mælk og Brød og ikke f. Eks. Chokolade og Wienerbrød for Mærkerne; det tydede ikke paa, at disse Dyrtdismærker altid var saa paakrævede. Hvis man tog Hensyn til dette at lade en eventuel Vedtagelse gælde fra 1. November, kunde der maaske skabes en Overenskomst mellem de to Forslag En anden Ting vilde Taleren paatale. Det syntes, efterhaanden som Understøttelserne steg, at Arbejdsvilligheden blev mindre; man fik det Indtryk, at det var vanskeligt at fremskaffe Arbejdskraft til Trods for Arbejdsløsheden, selv hvor Situationen var truende, f. Eks. ved Boligbyggeriet, hvor man nedlagde Arbejdet, mens Forhandlingerne stod paa. Det var at vægre sig ved at støtte Samfundet i den nuværende Krise, og det saa ikke godt ud.

Møller syntes, at Marthin Pedersen var kommet for let fra sin Bevisførelse. Han hævdede, at der i Fjor var udbetalt mere i Dyrtidshjælp end i Aar, men Taleren kunde oplyse, at der i Fjor var udbetalt ialt 3100000 Kr., medens der i Aar var budgetteret 3400000 Kr., uanset § 4. Hvad Lønstigningen angik, mente, Marthin Pedersen, at 25 %, som Statens Folk havde faaet, var Maximum. Men dertil kom Dyrtdistillæg, hvorved Stigningen blev ca. 50 %, Og hvad Kommunen angik, saa havde f. Eks. dens Arbejdere faaet deres oprindelige Timeløn paa 60 Øre forhøjet med 32 Øre, altsaa over 50 %". Hvad angik, at det var nødvendigt at give Mærker til Børn indtil 18 Aar, da kendte Taleren ikke saa nøje Lærlingenes Forhold ; men han selv havde ikke faaet nogen Hjælp hjemmefra siden sit 14 Aar og havde dog klaret sig nogenlunde, og man maatte vænne sig til at leve noget mere økonomisk, end det ofte var Tilfældet. Naar det var sagt, at Stat og Kommune havde givet Dyrtdistillæg lige op til 6000 Kr., var dette just ikke, fordi der kunde siges at være Nød til Stede. Men en Mand med f. Eks. 5000 Kr. i Indtægt var jo indrettet paa at leve for dem, og naar Pengenes Værdi dalede stærkti maatte han nødes til at forandre sin Livsførelse, og det var ikke let. Til

Brammers Udtalelser vilde Taleren sige, at der var en Difference mellem de to Forslag paa 635000 Kr., og selv om Forslaget ikke fik tilbagevirkende Kraft, vilde der alligevel blive en Forskel paa ca. 300000 Kr. Talerens Forslag var saa vidtgaaende, som man under de givne Forhold kunde stille det, og Taleren vilde derfor anmode Byraadet om at stemme imod Marthin Pedersens og Søren Petersens Forslag, da det sikkert vilde skade mere, end det vilde gavne-Christensen antog, at hvis man kun skulde tage Hensyn til Kommunens finansielle Stilling, vilde der næppe være Tale om at stille noget Forslag. Men man maatte jo tage Forholdene, som de var, Aarhus var hverken København eller en lille Provinsby, og det maatte man tage Bestik efter. Noget maatte der sikkert gøres, enten det blev i den Udstrækning her var Tale om, eller noget andet. Men Taleren vilde finde det formaalstjenligt, om man indenfor Udvalget tog en Forhandling endnu en Gang for om muligt at komme til Enighed. Hidtil havde der i Reglen været Enighed om disse Spørgsmaal, og det var rart, om det ogsaa kunde ske denne Gang, som forhaabentlig var den sidste. Naar man i Øjeblikket skulde tage dette Spørgsmaal op, var det Statens Skyld. Staten havde gjort Forsøg paa at prisregulere, men var standset paa Halvejen. Socialdemokraterne havde ønsket almindelig Prisnedsættelse paa alle nødvendige Varer, saa Kommunerne kunde slippe for disse Dyrtidsforanstaltninger, men Venstre vilde ikke være med dertil. Landboerne stillede Gang paa Gang i Rigsdagen Krav om højere Priser paa deres Varer og større Tilskud fra Staten, og det var Venstre altid villigt til at støtte, saa burde de ogsaa have gaaet med til at regulere i noget større Udstrækning, end det var sket. Statens Regulering udgjorde kun 2,50 Kr. maanedlig; det betød noget for Brød, Smør og noget Mælk, men Flæsk saamanikken noget til, fordi det bedre kunde betale sig for Landboerne at producere Kreaturer. Klæder og Fodtøj var langt dyrere end i Fjor, saa det var i det hele taget blevet dyrere at leve. Møller havde kritiseret, at en Familie med 7 Børn kunde faa 36 Kr. maanedlig. Men en Familie paa 9 Personer kunde ikke leve under 50 Kr. ugentlig, hvordan skulde de saa kunne faa Klæder, Fodtøj o. s. v. for Resten. Møller og Laursen havde sammenlignet Aarhus med København, hvis Budget var paa 31 Mill. Kr.

Mendervaringen

Garanti for, at Københavnikkeblevnødttil at

gaa højere inden 31. Marts 1919. Hidtil havde København ifølge Statistiken betalt mere end noget andet Sted, og hvad andre Byer angik, kunde de maaske senere blive nødsaget til at anvende §

4. Laursen ønskede gerne at se, hvor mange Personer i Byen der betalte mere i Skat end de modtog i Ydelse. Man kunde ogsaa sige det saaledes ledes, hvor mange, der fandtes, der tjente saa lidt, at de ikke kunde klare sig under de nuværende unormale Forhold. Den Beregning kunde Laursen selv foretage, men Taleren kunde oplyse, at der til Gengæld fandtes 900 Personer med en Indtægt af 19 Mill. Kr. - Aarhus var en By i Fremskridt, og der skulde nok komme Fabriker o. 1.; men der var ingen Grund til stadig at sætte sin egen By i Miskredit. - Hvad Forslaget angik, var der ikke noget ondt i, at det var kommet frem i Fællesorganisationen, hvor Marthin Pedersen var Formand, og som saadan maatte overbringe det til Byraadet. Men som Byraadsmedlem kunde han blive nødt til at se lidt anderledes paa Forslaget end som Formand for Fællesorganisationen. Taleren vilde altsaa anbefale, at man betragtede dette som 1. Behandling, og Sagen saa gik tilbage til Udvalget til nærmere Overvejelse for muligvis at naa til Enighed.

Marthin Petersen vilde hertil sige, at han ikke havde Indtryk af, at man ved at faa Sagen tilbage vilde opnaa Enighed, saa af den Grund kunde man lige saa godt tage en Afstemning straks. Det var rigtigt nok, at man i disse Spørgsmaal i Reglen havde arbejdet sig hen til Enighed, dog ikke altid, f. Eks. ikke, da Byraadet vedtog at anvende den tidligere § 2. Møllers Udtalelser havde ikke overbevist Taleren om, at man med Hensyn til Dyrtidsloven var bedre stillet i Aar end i Fjor. Man maatte ogsaa regne med, at i Fjor var Understøttelsen først 2 Kr., og man kom først op paa 4 Kr. ved Nytaarstid; det gjorde en Forskel. Til det omtalte Beløb paa 3 Mil L var ogsaa regnet 670000 Kr. efter § 2, men det gjaldt for samtlige Beboere, ikke for de vanskeligst stillede alene, saa det burde egentlig ikke medregnes her. Det var rigtigt, at naar Folk med 6000 Kr. havde faaet Dyrtidstillæg, var det just ikke paa Grund af Trang, men det skyldtes Pengenes synkende Værdi. Men denne Grund gjaldt jo dog ogsaa for Folk med mindre Indtægter. Taleren havde ikke talt om Lønstigning i Almindelighed, men Stigningen siden i Fjor, og den var ikke særlig stor. Til Brammet vilde Taleren sige, at Aarhus Kommune vist ikke havde nogen Skyld i den ny Dyrtidslov; det tilkom vist snarere Landborepræsentanterne, og hvad Udtalelsen om den mindre Arbejdsvilje angik, saa fandtes der ganske vist saadanne Tilfælde; men ikke en eneste af Arbejdernes Institutioner undlod at paatale sligt og gav aldrig deres Tilslutning hertil. Daarlige Eksempler havde man ogsaa fra anden Side. Til Laursen vilde Taleren sige, at Arbejdernes Fællesorganisation var en Institution, der ligesom andre Foreninger maatte have Lov til at sende Andragender til Byraadet., og det var jo muligt, at man ikke ventede, at Andragendet i sin fulde Udstrækning skulde blive honoreret. Forskellen mellem de to

Forslag var ikke særlig stor, og det ny Forslag var udelukkende fremkommet som et Forsøg paa at opnaa Enighed i Udvalget. Laursen var interesseret i at faa at vide, hvor mange der egentlig betalte Skat, udover hvad de hentede hos Kommunen. Det var vist ikke saa forfærdelig mange; men selv om det var de fleste, var éet underligt, at Pastor Laursen, der var iklædt Kaaben som barmhjertig Samaritan, vilde ironisere over det Forhold; for Sagen var jo simpelthen den, at det var Smaakaarsfolk, der i den Stilling de indtog i Samfundet, var forhindret i at kunne tjene saa meget, at de kunde betale nogen større Skat, og Aarsagen dertil var den kapitalistiske Samfundsorden, vi levede under, og som netop Pastor Laursen tilligemed saa mange andre havde høstet Fordel af. Dette Samfund opretholdtes netop ved Ydelser fra Arbejderklassen, og derfor skulde Pastor Laursen være den sidste til at ironisere over dette Forhold.

Formanden henstillede at forkorte Diskussionen.

Møller vilde gerne rette lidt ved Sammenligningen mellem København og Aarhus. København havde budgetteret 31 Mill. Kr, medens der for Aarhus var foreslaaet 4639000 Kr., hvilket vilde svare til 46 Mill. Kr. i København eller ca. 1 ½ Gang saa meget. Til Christensen vilde Taleren sige, at Statistikken ikke oplyste noget om, at København stod højere end alle andre Byer. Det var en Sammenligning mellem København og andre Byer tilsammen, og det var noget helt andet. Naar Marthin Petersen stadig vilde hævde, at der brugtes mindre i Aar end i Fjor, vilde Taleren gøre opmærksom paa, at i Fjor blev der udbetalt til alle i Henhold til § 2; tog man dette i Betragtning, vilde det give et helt andet Billede af Forholdet; saa blev det i Aar meget mere til til de vanskeligst stillede.

N. Joh. Laursen vilde give Marthin Petersen Ret i, at Fællesrepræsentationen naturligvis havde Lov til at sende Andragende til Byraadet; men det naturlige vilde have været, om man havde sendt Andragende om Hjælp i al Almindelighed og saa havde overladt til sine Tillidsmænd i Byraadet at fremkomme med Forslag under Hensyn til Kommunens finansielle Stilling. Ved den anden Fremgangsmaade kunde der let sættes Kræfter i Bevægelse, som man ikke selv var Herre over. Christensen fremstillede Sagen saaledes, som al Prisregulering i Virkeligheden var et Slags Tilskud til Landboerne. Men det var en Misforstaaelse, for hvis Staten ikke gav dette, vilde Folk i Byerne være meget ilde stillet; det var en Hjælp til det hele Folk, ikke mindst til Bybeboerne. De store Priser paa Klæder og Fodtøj var dog ikke Landboernes Skyld. Københavns Kommune havde ydet en meget stor Understøttelse, men den var ydet paa bredt Grundlag, og man var ikke naaet til Bunds,

ned til de virkelig vanskeligst stillede; dem maatte de kirkelige Organisationer tage sig af gennem uhyre store Indsamlinger, til Dels med Støtte fra Landboerne. Hvad "Samaritanen" angik, skulde Taleren blot bemærke, at han nok kunde staa ved Siden af de andre Medlemmer, naar der var Tale om at yde efter Formue til dem, der trængte.

Jakob Jensen mindede om det gamle Ord: Naar Krybben er ved at blive tom, bides de, der skal have Føden deraf! og naar der var blevet Lavvande i Husholdningspengene, skændtes Manden og Konen om, hvem der havde sat mest til! Taleren havde haabet i Fjor, da man vedtog at bruge § 2, at de mere velstillede vilde have undladt at tage imod denne Hjælp, saaledes at det var blevet en Merhjælp til de vanskeligst stillede; men der blev ligefrem en Agitation for, at alle skulde tage, hvad de kunde faa. Taleren selv havde intet modtaget, og adskillige andre heller ikke, men hvis alle, der kunde klare sig igennem, havde undladt at modtage Hjælp, havde man haft mere at dele ud nu. Hvis det derfor dengang var et Fejlgreb fra Socialdemokraternes Side at bringe § 2 i Anvendelse, var det et lige saa stort Fejlgreb fra Højres Side, naar de holdt paa at alle skulde modtage Hjælp. Det var rart, hvis man i Stedet for disse Understøttelser kunde skaffe Arbejde; men det var uinnligt, da man næppe kunde skaffe Materialier til Veje, derfor var Understøttelser nødvendige. Man kunde strides om Formen herfor, og Taleren havde den Opfattelse, at man fremfor alt skulde se at komme til Bunds og ikke gaa for højt op raed Understøttelsen. Det vilde blive nødvendigt for Byen at optage Laan, og det var da bedst, hvis man kunde komme enige til Laanemarkedet. Det gjaldt altsaa om at hjælpe de allerfattigste, og hvis man ikke havde Eaad til at hjælpe dem paa 2700 Kr. og lignende, maatte man lade være. Taleren vilde henstille til Udvalgets Medlemmer, naar de fik Sagen tilbage, at tage disse Ting i Betragtning. Det vilde blive nødvendigt at optage Laan for at fortsætte med Kommunens Arbejder, og gik disse i Staa, vilde Stillingen blive langt værre.

Marthin Pedersen havde intet imod, at Sagen gik tilbage til Udvalget, men det var tvivlsomt, der kom noget ud deraf. Naar Laursen havde oplyst, at til Trods for den store Understøttelse i København, havde man der ikke naaet at hjælpe de allerfattigste tilstrækkeligt, saa maatte det dog være en Grund til netop at se at hjælpe saadanne i Aarhus. Taleren havde ikke med sine Bemærkninger tænkt paa Laursens private Godgørighed.

Christensen vilde overfor Laursen indrømme, at Statens Tilskud i, nogen Grad kom alle til gode. Men Forholdet var faktisk saaledes, at naar man nndtog de smaa Landbrugere, var Landboerne blevet velsituerede under Krigen, medens Arbejderklassen og flere var trykket

langt ned i Forhold til tidligere. Den store Industri var ikke bedre end Landbruget; den havde ogsaa været med til at plyndre Landets Befolkning i uhyggelig Grad; men den var dog mere afhængig af Udlandet end Landbruget.

Brøndum haabede, at Borgergruppen ved fornyet Behandling af Sagen vilde strække sig noget videre, da Prisstigningen var stor siden i Fjor, og Trangen som Følge deraf ogsaa større. Taleren vilde ogsaa hellere være med til at skaffe Arbejde end give Understøttelse, og for nylig var der fra Indenrigsministeriet kommen Opfordring til at sætte ny Arbejder i Gang; men det var uforsvarligt, at Kommunerne alene skulde betale disse. Forhaabentlig vilde Udvalget naa til Enighed om et Forslag.

N. Joh. Laursen udtalte sin Tilslutning til Jakob Jensens Ord om at hjælpe ved den nederste Ende; derfor var det rimeligt i noget større Udstrækning at bruge Hjælpekassen, fordi den kunde undersøge Forholdene til Bunds. Det var klogere end at bruge § 4.

Møller havde intet imod, at Sagen gik til

2. Behandling for muligvis at opnaa Enighed; men hvis en saadan skulde tilvejebringes ved, at Talerens Forslag blev bragt op i Linie med d'Hrr. Petersens Forslag, saa maatte man hellere lade være; for det skete aldrig.

Overgik til 2. Behandling.

Uddrag fra byrådsmødet den 31. oktober 1918 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Andragende fra Arbejdernes Fællesorganisation om Foranstaltninger i Henhold til Dyrtdsloven af 9. Juli d. A. - 2. Behandling.

Formanden kunde oplyse, at der siden sidste Møde var ført Forhandlinger mellem Grupperne om denne Sag, og der var nu god Udsigt til at opnaa Enighed. Forhandlingerne var imidlertid ikke endelig afsluttede, hvorfor Sagen maatte udgaa af Dagsordenen.

Udgik af Dagsordenen.

Uddrag fra byrådsmødet den 7. november 1918 - side 1

[Til første side](#)

(J. Nr. 99-1918)

Bekendtgørelse af 1. Novbr.

1918fra Indenrigsministeriet angaaende Befolkningens Forsyning med Mælk.

Toges til Efterretning.

Fra de Herr Møller og Marthin Pedersen som Medlemmer af Dyrtidsudvalget forelaa følgende Indstilling om Udlevering af Dyrtidsmærker i Henhold til Dyrtidslovens § 4:

"Undertegnede indstiller herved til Byraadet, at der i Tiden fra 1. Novbr. d. A. til 31. Marts 1919altsaa i 5 Maaneder udleveres Dyrtidsmærker efter følgende Regler, alt under Forudsætning af, at Indenrigsministeriets Samtykke kan erhverves til, at Udgifterne afholdes i Henhold til Dyrtidslovens § 4:

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren svarer Skat til Kommunen i indeværende Skatteaar af en Skatteindtægt paa 900 Kr. og derunder, 4 Kr. pr. Maaned til Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 14 Aar.

Til Husstande, hvor Familieforsørgeren svarer Skat til Kommunen af en Skatteindtægt fra 1000 Kr. til 1500 Kr. incl., 2 Kr. pr. Maaned til Mand, Hustru og hjemmeværende Børn under 14 Aar.

Til enligstillede Kvinder og Mænd med egen Husførelse og med en Skatteindtægt af 400 Kr. og derunder 4 Kr. pr. Maaned.

Husstande, hvor Familieforsørgeren er ansat til en Formue paa 15000 Kr. og derover, kommer ikke i Betragtning, med mindre den for Vedkommende for indeværende Skatteaar ansatte Aarsindtægt er under 1000 Kr.

Fattigunderstøttede erholder ingen Dyrtidsmærker.

Som Betingelse for at faa Andel i Dyrtidsmærker kræves det endvidere, at de paagældende skal have haft fast Bopæl i Aarhus i 3 Maaneder forud for 1. Oktober d. A.

Den samlede Udgift til foran omhandlede Foranstaltninger vil andrage ca. 700000 Kr., og saafremt Ministeriets Samtykke erhverves, vil Staten bære 1/3 medens de 2/3, der falder paa Kommunen, vil være at dække med Tillægsskat.

Foranstaltningerne vil komme ca. 40000 Personer tilgode."

Møller meddelte, at det ikke var lykkedes at faa Dyrtidsudvalget samlet i den forløbne Uge, og at Hr. Marthin Pedersen og Taleren derfor var enedes om et Forslag. I Dag havde Hr. Marthin Pedersen imidlertid meddelt Taleren, at nogle af hans Venner ønskede Forslaget ændret, og i Henhold hertil var man saa enedes om det foreliggende Forslag, som Taleren oplæste. Efter dette Forslag vilde ca. 40000 Personer komme til nyde godt af Ordningen, imod ca. 36000 Personer efter det tidligere Forslag. Der var taget det videst mulige Hensyn til dem, der skulde nyde godt af Understøttelsen og til Byens pekuniære Stilling.

Indstillingen vedtoges.

Indstilling fra Dyrtidsudvalget angaaende Udbetaling af Fragtgodtgørelse for Fisk her til Byen, saalydende:

"Fra Fiskehandlerne her i Byen blev det for nogle Uger siden meddelt Dyrtidsudvalget, at Tilførselen af Sild til Byen var saa godt som ganske ophørt. Grunden hertil var den, at Københavns Kommune i den sidste Tid havde iværksat saa store Opkøb paa de Fiskepladser, hvorfra Aarhus ellers forsynes med Sild, og betalt saa høje Priser for Varen, paa hvilken der er sat Maximalpris ved Detailsalg, at det var umuligt for Fiskerne og Fiskehandlerne her fra Byen at konkurrere Fiskehandlerne anholdt da om, at Aarhus Kommune vilde betale Fiskehandlerne en Fragtgodtgørelse af 10 Øre pr. Kilo.

Da denne Anmodning fremkom umiddelbart efter et Byraadsmøde, og det meddeltes Udvalget, at Foranstaltningen, om den skulde kunne blive til nogen Nytte, maatte iværksættes uden Ophør, vedtog Udvalget forsøgsvis at imødekomme Fiskehandlernes Ønske; og der er derefter i de forløbne Uger tilført Byen ca. 30000 kg Sild, som det maa antages som Følge af den udbetalte Fragtgodtgørelse. Udvalget tillader sig nu at indstille, at Byraadet sanktionerer den saaledes trufne Foranstaltning og Afholdelsen af den derved foranledigede Udgift af ca. 3000 Kr., samt at Byraadet samtidig giver sit Samtykke til, at den fornævnte Fragtgodtgørelse af 10 Øre pr. kg fremdeles indtil videre udbetales Fiskehandlerne, naar Sild transporteres her til Byen uden at være fanget i Aarhus Bugten af Fiskere her fra Byen.

Samtidig tillader Udvalget sig at forelægge Byraadet hoslagte Andragende fra Fiskehandlere her i Byen, hvori anholdes om, at en lignende Fragtgodtgørelse maa blive udbetalt af Kommunen ved Tilførsel her til Byen af andre Fisk, hvorpaa der er sat

Maximalpris, nemlig Torsk, Vesterhavstorsk og Rødspætter. Udvalget skal med Hensyn til dette Andragende bemærke, at man for Tiden ikke mener, at det for disse Fiskearters Vedkommende er nødvendigt at træffe særlige Foranstaltninger for at faa tilstrækkelige Kvantiteter tilført Byen, hvorfor man skal indstille, at Andragendet i hvert Fald for Tiden ikke imødekommes."

Møller forelagde Indstillingen.

Valdemar Petersen kunde tiltræde Indstillingen, men vilde bede Udvalget have sin Opmærksomhed henvendt paa, at der kun blev givet Fragtgodtgørelse for de Sild, der blev solgt i fersk Tilstand.

Møller bemærkede, at Udvalget var opmærksom paa det af Hr. Valdemar Petersen nævnte Forhold.

Indstillingen vedtoges.

Uddrag fra byrådsmødet den 12. december 1918 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Indenrigsministeriets Samtykke til Anvendelse af ca. 700000 Kr. til ekstraordinære Dyrtdsforanstaltninger efter Dyrtdslovens § 4. (Side 247).

Ministeriel tilføjer, at der ikke haves Hjemmel til som almindelig Regel at fordre en vis Tids Ophold i Kommunen, forinden der ydes Dyrtdshjælp.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 30. januar 1919 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 99-1918)

Indenrigsministeriets Samtykke til Dyrtdsforanstaltninger i April Kvartal 1918 i Henhold til Dyrtdslovens § 1.

Toges til Efterretning.

